

K TEMATSKI ŠTEVILKI »O KNJIGI«

V letu, ko Ljubljana kot svetovna prestolnica knjige gosti celo vrsto knjižnih in bralnih dogodkov, postavlja na ogled svoj prispevek tudi revija *Ars & Humanitas*.

Z željo »zagrabiti« knjigo v vseh njenih razsežnostih in jo predstaviti tako z literarnega kot materialnega vidika, smo skušali privabiti razmišljanja, ki bi knjigo predstavila skozi »rabe in prakse« in s stališča različnih razmerij in vlog, v katere vstopa, ter tako ovrednotiti njeno večplastno pojavnost. Knjiga je namreč tako čtivo kot predmet, je nosilec zgodbe – vhod v povsem novi svet, zvočna mojstrovina, pa tudi čudovit estetski objekt, tržni artikel, orodje in orožje, likovni motiv, simbol, umetniški eksponat. Čeprav ključna, branje tako nikakor ni edina in tudi nikoli povsem avtonomna oblika »rabe« knjig, saj ga vselej prežema (mu predhaja, sledi ali z njim soobstaja) cela vrsta navezanih protokolov (posedovanje, nabava, izposoja, podarjanje, zbiranje, podčrtovanje ...), kamor se vtisne sled uporabnikov. Takšen zastavek je spodbudil prispevke, da so izza zgodbeno-besedilne dimenzije pokukali tudi v druge bivanjske razsežnosti knjige.

Kljub takemu izhodišču, ki dialog s tekstom razume kot le eno od oblik druženja s knjigo, in dejstvu, da živimo v času, ko se na trgu dnevno pojavljajo različni nosilci knjižnih vsebin, je nabor v uredništvo prispelih prispevkov pričakovano potrdil prevladujoče razumevanje knjige kot predvsem literature v obliki klasičnega kodeksa. A niz objavljenih člankov je vendarle pester.

Na začetek smo postavili kratek filozofski premislek, v katerem Nadežda Čačinovič obdela znamenito Mallarméjevo metaforo knjige kot odmeva vsega doživetega in na ta način simbolno zaobjame tudi vse sledeče prispevke, ki sicer vsak zase osvetljujejo partikularne zgodbe o knjigi.

Temu sledijo trije članki, ki se knjige lotevajo primarno kot literarnega motiva, četudi z opazno prisotnostjo njene predmetne pojavnosti. Kristian Donko obravnava figuro bralca v pretežno nemški literaturi 19. stoletja, Irena Prosenc Šegula analizira vsepovsodnost knjig v delih Prima Levija; čla-

nek Johanna Lughoferja pa se ukvarja z vlogo, ki jo je knjiga – kot objekt in subjekt – zavzela v literarni produkciji nemško govorečih pregnancev.

T. i. »literarnemu« sklopu sledita prispevka, ki osvetlujeta zgodovinsko oddaljen čas in v ospredje postavljata pomenljivo razmerje med tedanjo rokopisno in tiskano knjižno kulturo. Študija Ivana Lupića pokaže na pomen marginalij oziroma robnih zabeležk, ki se v opisanem primeru izkažejo kot dragocen vir informacij raziskovalcem shakespearijancem; Emma J. Clery pa skozi analizo delovanja prve zasebne britanske založbe in tiskarne – Strawberry Hill Horacea Walepola – tematizira telesnost knjige v širšem kontekstu ustvarjalnega procesa produkcije in potrošnje.

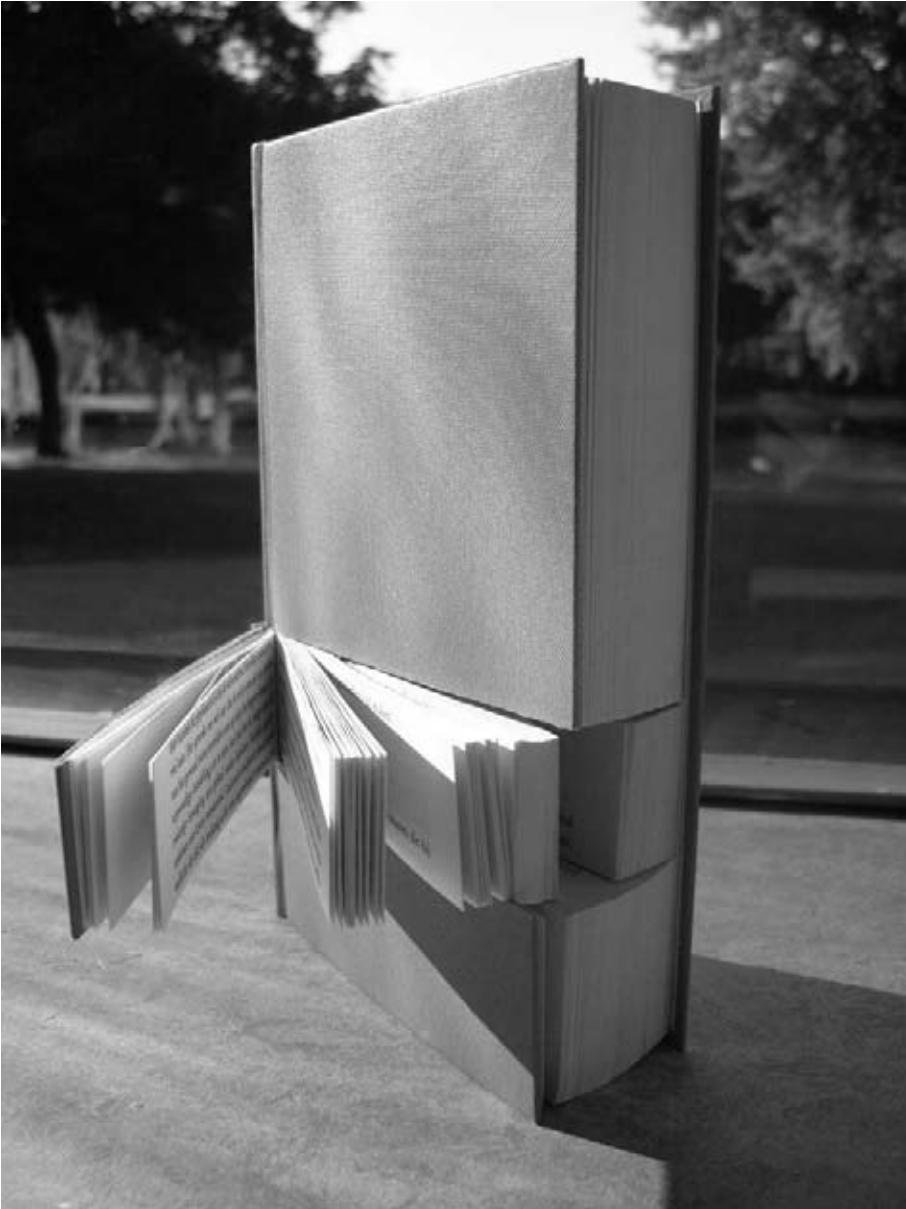
Prispevka zaznamujeta prehod od pretežno tekstualnih k zunajbesedilnim vidikom knjige in s tem k zadnjemu vsebinskemu razdelku, ki knjigo predstavi skozi pogled gledalca in ne bralca.

Članek Alenke Spacal na primeru del renesančne slikarke Sofonisbe Anguissola knjigo obravnava kot avtoportretni atribut in preučuje njeno spremenljivo sporočilnost, najizraziteje pa onkraj besednega poseže projekt nizozemske oblikovalke Fleur Thio z naslovom *New Ways of Reading*, ki z domiselnim poigravanjem s klasično knjižno formo ponuja duhovit komentar k sodobnim bralnim praksam. Kot je ob fotografijah svojih del za *Ars & Humanitas* zapisala avtorica, so »preoblikovane knjige nastale kot posledica mojega preizpraševanja o tem, kaj se zgodi, če malce posežeš v ustaljeno knjižno formo, in ali lahko že drobcena sprememba vpliva na to, kako bremo. Vsaka od petih knjig predstavlja različne bralne profile in vabi k premisleku«. Fotografije s kratko avtorsko razlago – tudi z namenom opozoriti na večrazsežnost fenomena knjige – razločujejo posamične skupine člankov.

Tematsko številko *Ars & Humanitas* o knjigi sklepa besedilo gostujoče urednice, ki ponudi panoramski pregled vse številčnejših knjig o branju (in nebranju) ter se ob tem navezuje na nove bralne in knjižne trende.

Revija tako ponuja devet gledišč, ki skušajo knjigo ujeti na križpotju njenih raznoterih pojavnosti in s tem obogatiti vsakdanja srečevanja s knjigami – v kakršnikoli obliki in vlogi že.

Ana Č. Vogrinčič, urednica tematske številke

Fleur Thio: *A hasty book* (2009)

“The first book in the series offers the possibility to flip through it without having to read the complete content. Through two small incisions the reader is provided with an extract of the book. A book for a hasty reader.”